

Kurgu Dergisi
S: 15, 143-153, 1998

SANAL GAZETE VE GAZETECİLİK

Yrd.Doç.Dr. Halil İbrahim GÜRCAN*

ÖZET

1990'dan başlayarak bilgisayar kullanıcılarını hızla internet ortamına çeken sanal enformasyon ortamı, sanal gazetelerin doğmasına da neden olmuştur. Bu çalışmada, bilgisayarların birbirine bağlanarak enformasyon akışını sağladıkları evrensel iletişim ağı olan internet ve bu teknolojiye koşut olarak kitle iletişiminde yeni bir gelişme olan "sanal gazete" irdelenmektedir. Elektronik ortamda gazetelerin bir versiyonlarının hazırlanmasıyla geleneksel "gazete", "gazeteci" ve "okur" kavramları ele alınarak, sözkonusu gelişmenin herbiri açısından avantajları açıklanmaktadır.

GİRİŞ

İnternet, bilgisayarların birbirine bağlanarak enformasyon akışını sağladıkları evrensel boyuttaki ağıdır. "Bilgi otoyolu", "siberuzay", "Web" olarak da adlandırılan İnternet, 1996 sonu itibariyle dünyada 68 milyon kullanıcısı olduğu tahmin edilen, 1997 yılında bu sayının 120 milyonu geçtiği sanılan (1), yerel bilgisayar ağlarının (LAN) ve geniş alan ağlarının (WAN) birbirine bağlanması ile 1990'da oluşmuş evrensel enformasyon ağı olarak yeni bir kitle iletişim aracıdır. İnternet, yazı, görsel öge, ses ve görüntüyü bünyesinde barındıran dokümanlardan oluşmaktadır ve 1994'den günümüze İnternet'in en yaygın kullanılan araçları World Wide Web (kısaca Web olarak da anılmaktadır) ve elektronik posta (e-mail) olmuştur.

* Anadolu Üniversitesi, İletişim Bilimleri Fakültesi

1 M. Arslantunalı (1997, 11-17 Mart). "Sanallaşan Dünya". **PC Haftalık Bilgisayar ve İletişim Teknolojileri Dergisi**. Sayı: 2, s.5.

İnternet, diğer iletişim araçlarına göre, yazı, görüntü ve sesi iletme özellikleriyle, belirli bir kesime (bilgisayarı ile İnternet'e bağlı kişilere) daha etkin ileti ulaştırmaktadır. Ayrıca Web sayfalarını (WWW'deki her bir dokümana verilen isim) oluşturan hipermetin (hypertext), İnternet'te dolaşanlara, diğer iletişim araçlarında olmayan bir olanak sunmaktadır ki bu da, Web sayfaları içindeki bağlantılarla, kolayca dünyanın dört bir yanındaki İnternet ortamında bulunan bilgiye ulaşma imkanı sağlamaktadır.

İnternet'e hergün yeni kullanıcılar katılmakta ve inanılmaz bir hızla büyümektedir. İletişim tarihi açısından bakılırsa, hiçbir iletişim aracı, İnternet'in yayılma hızıyla benzer bir yayılma göstermemiştir. İnternet'in 1990'da ortaya çıkışından bu yana ülke sınırları tanımaksızın yaygınlaşması, İnternet'in olanaklarından diğer iletişim araçlarının da yararlanması sonucunu doğurmuş ve buna bağlı olarak da gazeteler, radyolar, televizyonlar İnternet'te Web siteleri (Web sayfalarından oluşan bütünlük bir yapı) oluşturmuşlar ve geleneksel yayımları yanında İnternet üzerinden de yayımlanmaya başlamışlardır. Böylelikle İnternet'e bağlı olan kişiler, başka bir iletişim aracına gereksinim duymadan, bilgisayarından gazetesini okuyabilmekte, radyosunu dinleyebilmekte, televizyonunu seyredabilmektedir. 1997 yılında televizyonlara takılan bir devre ilavesiyle televizyon üzerinden de İnternet'e bağlanmak mümkün olmuştur. Bu teknoloji sayesinde birey, televizyonunun başında uzaktan kumanda aletiyle hem televizyonunu seyredebilecek hem de İnternet'te sörf (gezinti) yapabilmektedir.

İnternet'in hızla yaygınlaşmasının nedeni, insanların farklı coğrafyadaki bilgilere hızla ulaşabilmesi olup, bilgi çağında, bilgiden azami düzeyde yararlanma gereksinimi duymasıdır. Günümüzde tüm sektörlerde yaşanan hızlı değişim sonucu, insanın gelişmeleri yakından izlemesi, değişimleri yakalaması için gerensindiği bilgiye en kolay ve kısa sürede ulaşması, İnternet'in tüm sektörlerle yönelik yayım ortamı sunması, onu dünya çapında cazip bir iletişim aracı konumuna sokmuştur.

SANAL GAZETE

1990'da yerel bilgisayar ağlarının ve geniş alan ağlarının birbirine bağlanması ile oluşan, "ağların ağı" olarak da tanımlanan İnternet'in, ABD'de ve daha sonra diğer birçok ülkede üniversite ve devlet kullanımlarının yanısıra, ticarete, sanayiye, reklamcılığa, gazeteciliğe ve

diğer tüm sektörlere yönelik yansımaları sonucunda, özellikle 1994'de hızlanarak dünyanın birçok ülkesindeki yaşamı etkilemeye başlamıştır.

Dünyanın birçok ülkesindeki pekçok gazete, teknolojik olarak 1994'dan başlayarak büyük bir değişim içine girmiş bulunmaktadır. 1994'e kadar "gazete teknolojisi" denildiğinde editöryel ve üretim sistemlerindeki basılı materyal üretimine yönelik gelişmeler anlatılırken, bu tarihten sonra İnternet'in WWW aracının gelişmesi ve gazetelerin bu araçla tanışmasıyla birlikte "gazete teknolojisi" kavramı, İnternet'i ve elektronik yayıncılığı da içermeye başlamıştır.

İnternet'in ABD'de ortaya çıkışı her ne kadar 1990'da olsa da, bu ağa diğer ülkelerin de bağlanması birkaç yıl almıştır. Örneğin Türkiye İnternet'e 12 Nisan 1993'de, ODTÜ ve TÜBİTAK işbirliği ile katılmıştır. Türkiye'nin İnternet'e bağlanmasından birkaç yıl sonra (1995 sonrası), ulusal gazetelerin birçoğu İnternet'ten yararlanmaya ve İnternet'te gazete yayımlamaya başlamışlardır.

İnternet'in yaşamın hemen her alanına girmesiyle birlikte, dilimizde "sanal" kavramı da çokca anılmaya başlanmıştır. Türk Dil Kurumu Sözlüğü'ne göre "Sanal; gerçekte yeri olmayıp, zihinde tasarlanan, mevhum, farazi, tahmini" olarak belirtilmektedir (2). Günümüzde ise "sanal" kavramı, İnternet'le ilgili alanlarda, elektronik enformasyon akışıyla ilgili bir anlamda kullanılır olmuştur. Sanal kavramı ile ekranın önünde oturan kişi fiziki benliğini arkada bırakmakta ve farazi bir dünyada dolaşmakta; bu dünyanın olanaklarından yararlanmaktadır. Bilgisayarlar ve elektronik donanımlar aracılığıyla etkileşimli deneyimler yaratılması da sanal gerçekliği (virtual reality) tanımlamaya başlamıştır (3). Artık günümüzde "sanal para, sanal ticaret, sanal alışveriş, sanal gazete, sanal sağlık, sanal miting ..." gibi kavramları duyunca, İnternet üzerinden alışveriş, sipariş ve ödemelerin yapıldığı; gazetenin İnternet üzerinden yayımlandığı, İnternet'te ilgili Web sayfalarına ulaşarak sağlık sorunlarının danışılabilirdiği; İnternet'te oluşturulan platformlarda bilgisayar ve İnternet kullanıcılarının çeşitli konulardaki tepkilerini buralara bildirerek bir miting ortamı oluşturdukları anlaşılmaktadır.

Türkiye'de ilk sanal gazete, 1995'in ikinci yarısında Zaman gazetesi tarafından yayımlandı. İkinci sanal gazete, basılı gazetenin bir yansıması

2 Türk Dil Kurumu Sözlüğü (1992). Ankara: TDK.

3 BT Haber Dergisi. 31 Mart-6 Nisan 1997, SAYI:111, s. 1.

olmayıp, doğrudan İnternet üzerinden yayımlanmaya başlayan Xn gazetesi oldu ve 25 Ocak 1996'da (<http://www.planet.com.tr/> adresi üzerinden) İnternet'e girdi (4). Xn, geleneksel gazetelerin köşe yazarlarının o günkü basılı gazetelerinde yazdıklarını İnternet'te de yayımlayan ve ileriki bir aşamada, haberlerin günlük değil anlık olarak gelişmeleriyle birlikte verilmesi amacını hedefleyen bir sanal gazete olarak yayımlanmaya başladı. Tamamen İnternet ortamında hazırlanıp yayımlanan, basılı gazetenin yansıması olmayan başka bir gazete de SuperOnline tarafından 17 Aralık 1997'de yayım hayatına başladı.

Dergiler içinde ise Aktüel, 1995 ortalarında, Boğaziçi Üniversitesi üzerinden İnternet'e girdi. 1996 yılı gazete ve dergiler için sanal ortama geçmede, İnternet üzerinden yayımlanmaya başlamada bir atılım yılı oldu. Milliyet gazetesi Kasım 1996'da (<http://www.milliyet.com.tr/>), bunu izleyen aşamada da Sabah (<http://www.sabah.com.tr/>), Hürriyet (<http://www.hurriyet.com.tr/>) ve Akşam (<http://www.aksam.com.tr/>) gazeteleri İnternet'te yayımlanmaya başladı. 1997 yılı, PCWorld, Chip, Byte, ComputerWorld gibi bilgisayar dergilerinin de İnternet üzerinden yayımlanmaya başladığı yıl oldu. KanalD televizyonu 12 Haziran 1997'de İnternet üzerinden televizyon yayımına başladı; bunu diğer televizyon kuruluşlarının İnternet'te Web siteleri açmaları izledi.

Dünya ve Türk basınında, geleneksel gazetelerin, bilgisayar ağlarının oluşturduğu İnternet'te sanal versiyonlarının yayımlanması ile birlikte, "gazete", "gazeteci" ve "okur" anlayışlarının da değişmesine yol açmıştır. Günümüzde gazete ve okur arasındaki ilişki, İnternet ile daha farklı boyutlara ulaşmıştır.

GAZETECİ AÇISINDAN İNTERNET

Bir gazeteci için çok çeşitli haber kaynakları vardır: Parlemanto, başbakanlık, bakanlıklar, genel müdürlükler, emniyet, adliye, hastaneler, siyasi partiler, sendikalar, belediyeler, dernekler, sivil toplum örgütleri vb. Gazeteci, haberini, bu kaynaklardan topladığı veriler ışığında yazar. Verileri toplama ise çoğunlukla yüzyüze görüşme veya telefonla görüşme ya da basın bültenleri aracılığıyla gerçekleştirilir.

Bir gazeteci açısından bakıldığında İnternet'in kullanımıyla birlikte yeni bir haber toplama kanalı daha doğmaktadır. Gazeteci, İnternet

4 Milliyet Gazetesi. 31 Ocak 1996, s. 5.

üzerinden dünyanın birçok ülkesiyle bağlantı kurarak istediği bilgileri kolaylıkla ve çok kısa sürede hem de görüntülü olarak toplayabilmektedir. Resmi kurumlar, şirketler, partiler, sivil toplum örgütleri vb. hızla İnternet'e girmekte ve gazeteci bu örgütlerin Web sayfalarına ulaşarak istediği bilgiyi derleyebilmek ya da e-posta göndererek haberinin detaylarını elde edebilmektedir.

Gazeteci için telefon ne kadar önemli bir araç ise, artık İnternet de haber toplama açısından o kadar önemli olmaya başlamıştır. İnternet'in bir başka avantajı ise hareketli veya sabit görüntüleri de elde edebilme imkanı vermesi ve elektronik posta kanalıyla mektup gönderebilme ya da gazetecinin haberi ile ilişkili okurların tepkilerini anında öğrenebilme olanağına kavuşmasıdır. Gazeteci, uzun yolculuklar yapmadan, belki gazete binasından dışarı çıkmadan, yazacağı bir haberle ilişkili olarak çok geniş yelpazede araştırma yapabilmekte ve verilerini toplayabilmekte, topladığı verilerin yazıcıdan çıktısını alabilmekte, dolayısıyla verileri yazılı doküman haline çevirebilmektedir. Bu sayede, telefonda elde edilen verileri daha sonradan yalanlama gibi bir sorun, İnternet üzerinden toplanan verilerde hemen hemen ortadan kalkmaktadır.

Gazeteci, yazdığı haber, yazı ve yorumla ilişkili olarak okurun tepkilerini elektronik posta sayesinde, geleneksel posta yönteminden çok daha kısa sürede öğrenebilmekte, okurla karşılıklı mektuplaşmak daha kolay gerçekleşmektedir.

Gazetecinin telefonla ulaşamayacağı pekçok yere ve bilgiye İnternet üzerinden ulaşması mümkündür. Dünyanın birçok ülkesindeki kütüphanelere İnternet üzerinden girerek bilgi toplayabilmekte, Web sayfalarındaki bağlantılarla (link) pekçok Web sitesine veya sayfasına ulaşılabilen, bu da gazeteciye geniş bir çalışma alanı sağlamaktadır. Gazeteci, araştırdığı konu ile ilgili olarak çeşitli WWW arama makinelerinden (Altavista, Yahoo, Infoseek, Lycos gibi) yararlanarak çeşitli Web sitelerine daha kolay ulaşabilmektedir. Arama makineleri, İnternet kullanıcılarına bilgiye ulaşmada büyük kolaylık sağlamakta, kullanıcının "İnternet'te kaybolması" büyük oranda engellenmiş olmaktadır.

GAZETE AÇISINDAN İNTERNET

Gazetelerin İnternet üzerinden yayımlanmaya başlamasıyla birlikte, geleneksel gazetenin hazırlanma işlemlerine "sanal gazete"nin hazırlanması

da eklenmiştir. Gazeteler, topladıkları ve işledikleri haber, yazı ve fotoğrafları, geleneksel gazetede yayımlamanın yanında, sanal editörler ve Web tasarımcıları ile İnternet'teki Web sayfalarına da aktarmaya başladılar. Böylelikle günümüzde birçok gazetenin sanal versiyonları, geleneksel gazete ile aynı içerikte, fakat farklı tasarımla yayımlanmaya başladı.

Sanal gazete ile birlikte, gazete yönetim şemasına sanal editör ve Web tasarımcıları da eklendi. Sanal editörler ve Web tasarımcıları, geleneksel gazetede yer alan haber ve yazılardan sanal gazete içeriğinin belirlenmesi, belirlenen yazıların "HTML" (Hyper Text Markup Language) yazım diline dönüştürülmesi, fotoğrafların ".jpeg" veya ".gif" uzantılı olarak işlenmesini ve Web sayfalarının oluşturulmasını sağlamaktadırlar.

Yazıların HTML dilinde ve fotoğrafların "jpeg" veya "gif" olarak işlenmesi zorunluluğu nedeniyle, gazetelerin Web sayfa tasarımının geleneksel tasarımdan ayrılan önemli noktaları bulunmaktadır. Geleneksel tasarımdaki fotoğrafların büyük kullanımından Web tasarımında kaçınılmaktadır; çünkü büyük fotoğraflar, Web sayfasının bilgisayara çekilmesini oldukça yavaşlatmaktadır. Sanal sayfalar, birbirine bağlantılı ayrı HTML ve jpeg/gif dokümanlarından oluşmaktadır. Web sayfalarındaki bağlantılar sayesinde gazetenin farklı alanlarındaki Web sayfalarına (haber, ekonomi, spor, magazin gibi) ulaşılabilir. Web sayfasına konulacak bağlantılar, başka ülkelerdeki Web sitelerine de bağlantılar sağlayabilir. Örneğin Zaman gazetesinin sanal sayfalarında "Medya" başlığı altında, dünyanın birçok ülkesinde İnternet üzerinden yayımlanan gazetelerin isimleri bulunmakta ve istenilen gazetenin üzerine "tıklamak"la o gazeteyle bağlantı kurmak olanağı bulunmaktadır. Benzer olarak Medyatext'in (<http://www.medyatext.com.tr/>) ve Superonline'ın (<http://www.superonline.com.tr/>) ana sayfalarında (Home Page) da Türkiye'de İnternet ortamındaki gazete ve dergilere bağlantılar bulunmaktadır.

Gazetelerin sanal sayılarının eski sayılarına da ulaşmak olasıdır. Bunun için gazetede aylar ve günler için oluşturulan ayrı dizinlerde her günün gazetesi arşivlenmektedir.. Okur, arşivden istediği günün gazetesine kolaylıkla ulaşabilmekte ve kaçırdığı günün gazetesini okuyabilme fırsatı yakalayabilmektedir. Ayrıca, özellikle ABD'de yayımlanan sanal gazetelerde okur, belirli bir konu hakkındaki haberleri merak ettiğinde, kendisine bu hizmet de sanal olarak sunulmakta ve okurun ilgi alanına giren haberlerin olduğu Web sayfaları bilgisayarına getirilmektedir. Örneğin Infoseek adlı

WWW arama makinesi sitesinde yer alan "Personal Infoseek" bölümü (<http://personal.infoseek.com>), herkese yalnızca kendine özgün bir gazete yaratması olanağını sunmaktadır (5).

Türkiye'de İnternet ortamındaki bazı kuruluşlar ve gazeteler, özellikle ABD'den bağlantı kurmak isteyenlerin, telefon hatlarındaki yavaşlıktan yakınmaları ve bağlantının kesilmesi şikayetlerini önlemek amacıyla, ABD'deki İnternet Servis Sağlayıcı (ISS) bir firma üzerinden "ayna site"ler (mirror site) kurmuşlardır. Ayna siteler, Türkiye'de yayımlanan Web sayfalarının aynısı olup, ABD'deki telefon hatlarının hızlı çalışması nedeniyle ABD'deki İnternet kullanıcılarına gazetenin Web sayfalarına erişiminde büyük bir zaman kazandırmakta ve bağlantılar kesintisiz olarak sağlanmaktadır.

OKUR AÇISINDAN İNTERNET

İnternet, çoğunlukla belirli bir eğitim almış ve toplumda belirli bir kariyere sahip olup bilgisayarlı olan, kendisini sürekli yenilemek arzusunda bulunan, bilgiye ulaşmak için sınır tanımayan ve bilgi toplumunun bireyi olma özlemi içinde bulunan kişilere daha fazla hizmet vermektedir. Birçok bilgisayar kullanıcısı, "İnternet'te sörf" (gezinti) yaparken gazetelerin Web sayfalarını da ziyaret etmektedirler.

Gazetelerin Web sayfalarının tirajlarının, eşdeyişle ziyaret sayısının belirlenmesi için Web sayfalarına konulan sayaç programları ile Web sayfasını kaç kişinin ziyaret ettiği, eşdeyişle gazetenin kaç kişi tarafından okunduğu belirlenebilmektedir. Bu olanak ile yazarların ve gazetelerin sayfa sayfa okunma oranı Web sayfasındaki sayaç program tarafından kolaylıkla belirlenebilmektedir.

Bilgisayarı ile İnternet'e bağlı olan okur, dünyanın birçok ülkesindeki sanal gazetelere ücretsiz olarak ulaşip okuyabilme olanağına sahiptir. Sanal gazetelerden pekçoğu birçok ülkede ücretsiz olarak yayımlanmaktadır. ABD'de Washington Post gibi bazı gazeteler, İnternet'e ilk girdikleri dönemlerde "abone" yöntemi uygulamışlar, ancak beklenen abonelik sayısına ulaşamadığı ve bu yöntemle birlikte gazetenin sanal sayılarına beklenen ilginin gösterilmediği gerekçesiyle bu yöntemden vazgeçmek zorunda kalmışlardır (6). Fakat 1997 yılında ABD ve

5 **Hürriyet Gazetesi**. 25 Mayıs 1996, s. 7.

6 **Yeni Türkiye Dergisi Medya Özel Sayısı**. Eylül-Ekim 1996, Sayı: 11, s. 50-57.

İngiltere’de bazı büyük gazetelerin sanal versiyonlarının “abone” sistemi uygulamaya başladığı ve İnternet kullanıcılarından sanal gazeteyi okumak için ücret talep ettikleri görülmeye başlanmıştır. Yakın bir gelecekte bu uygulama diğer ülkelerdeki gazeteleri de kapsayacaktır. Çünkü sanal gazetelerin ücretsiz yayımlanması, basılı gazete tirajlarını azaltacak, bu da gazetenin maddi sıkıntıya düşmesine yol açacaktır. İnternet’in ülkemizde henüz yeni gelişmekte olduğu ve daha toplumun çok büyük kesimi tarafından ne olduğu kavranmadığı için gazetelerin tirajlarında bir etkisi görünmemektedir. Ancak yakın bir gelecekte bilgisayarların daha geniş kitleye yayılması ve bunların hızla İnternet’e bağlanmalarına bağlı olarak basılı gazetelerin tirajlarında bir azalma görülmesi muhtemeldir. Bu sorun karşısında gazetelerin, sanal sayılarına “abonelik” yöntemi getirmeleri ve abonelere şifreler vererek bunları girdikten sonra Web sayfalarını okuyabilmelerini sağlamaları doğal bir uygulama olacaktır.

Bilgisayar kullanıcısı, diğer deyişle okur, ücretli ya da ücretsiz olarak hemen her tür bilgiye, belgeye, makaleye, fotoğrafa vb. İnternet üzerinden ulaşabilir; kendi Web sayfasını düzenleyerek kendi başına yayın yapabilir. Bu olanaklar, yayım hakkı (copyright) kavramının da basılı ve görsel materyallere göre eser sahibinin maddi haklarını nasıl savunacağı sorununu gündeme getirmektedir. İnternet’in henüz çok yeni bir iletişim aracı olması ve sürekli gelişmesi nedeniyle, birçok ülkede İnternet’teki yayım hakkının nasıl olacağına yönelik bir hüküm bulunmamaktadır. Basılı materyaller üzerindeki eser sahipliği hakkı, ülkelerin yasalarına bağlı olarak 50-75 yıl arasında değişmektedir. İnternet üzerinden yayım hakkı süresinin ne kadarla sınırlı olacağına yönelik açık hükümler birçok ülkenin yasasında bulunmamaktadır. Bu da yakın zamanda birtakım eser sahipliği sorunlarının gündeme gelmesine yol açabilecektir. Bununla birlikte birçok ülkedeki Web sayfalarında “© Copyright” ibaresine rastlanılmakta ve bununla, ileride doğabilecek sorunlar önlenmeye çalışılmaktadır. Web sayfaları özgün tasarlanmış olduğundan ve içerik de bir kitap ya da gazete yazısı ile aynı içerikte bulunduğundan, İnternet’teki tüm öğelerin (yazı, fotoğraf, grafik, çizim, tasarım) yayım hakkı çerçevesinde ele alınması gerekliliği bulunmaktadır. Bu bağlamda gerek okur ve gerekse gazete kuruluşu, kendi Web sayfalarının tasarımında ve içeriğinde yayım hakkı (© - Copyright) ibaresini koyarak Web sayfalarını kendi üzerlerine lisanslamaları gereği bulunmaktadır.

Okur, İnternet'teki gazetesinden, köşe yazarları ve gazetesi ile doğrudan etkileşimli bir ilişki içindedir. Gazetesindeki bir yazı veya fotoğraf hakkında ya da gazetenin bütünü hakkındaki tepkilerini anında elektronik posta yoluyla bildirebilmektedir. Geleneksel postalamadaki kağıt-kalem bulup tepkiyi yazma, zarflayıp postalama gibi zahmetler elektronik posta ile ortadan kalkmakta ve okur tepkisini, gecikmeksizin günü gününe gazetesine iletebilmektedir. Gazetelerin Web sayfalarında okur tepkilerini almak için, köşeyazarlarının elektronik posta adreslerine veya "Webmaster" (Web sayfa tasarımcısına) kanalıyla doğrudan gazeteye elektronik posta ulaştırmak için bağlantı yerleri bulunmaktadır.

SANAL GAZETE ÜRETİMİ

Sanal gazetenin Web sayfaları, HTML yazım dili ile hazırlanmaktadır. HTML, Web tasarımında kullanılan en yaygın programlama dilidir. HTML yazım programı (HTML editor) olarak yüzlerce program bulunmaktadır. Bunlardan bazıları HTML sayfasını yalnızca yazı ile, diğer deyişle karakter tabanlı olarak hazırlarken; bazı programlar da grafik tabanlı olarak çalışmakta ve HTML yazım kodlarını tek tek yazma işlemini ortadan kaldırarak ilgili işarete tıklamakla gerçekleştirilmektedir. HTML programlarından birçoğunun "demo" ya da sınırlı işleve sahip versiyonlarının İnternet üzerinden ücretsiz elde edilmesi (download) mümkündür. Bununla birlikte bazı bilgisayar firmaları, kendi makinelerini alan kullanıcılarına bazı HTML yazım programlarını ücretsiz olarak vermektedir.

Web sayfaları, basılı materyallerdeki gibi yazı ve illüstrasyonlardan oluşmaktadır. Yazılar HTML diliyle yazılırken ve düzenlenirken, fotoğraflar ve illüstrasyonlar ayrı dosyalar halinde bulunmaktadır. HTML yazım programında, fotoğrafların ve illüstrasyonların geleceği bütün yerlere bağlantı komutları (<a href...>) yerleştirilir. Dolayısıyla ilgili Web sayfası çağrıldığında yazılar (text) gelirken, fotoğraflar ve illüstrasyonlar da sayfada ilişkilendirildiği yere gelerek otomatik olarak yapışmaktadır. Diğer deyişle Web sayfalarında yazılar ayrı, fotoğraflar ve illüstrasyonlar da ayrı dosyalar olarak hazırlanır; yazılar ".html" veya ".htm"; fotoğraflar ve illüstrasyonlar da ".jpeg" veya ".gif" uzantısı olarak isimlendirilir. HTML komutları, 1980'lerde kullanılan fotodizgi makinelerine gönderilecek yazıların karakter, punto ve kadrat belirlemelerinde kullanılan komutların benzeri olarak düşünmek olasıdır. Ancak temel fark, dünyadaki hemen tüm bilgisayarlarda HTML dilinin okunabilmesi kolaylığıdır.

SONUÇ

1960'lardan itibaren gelişen bilgisayar teknolojisi, 1990'dan başlayarak yerel bilgisayar ağlarının birbirine bağlanması ile oluşan dev, uçsuz bucaksız sanal enformasyon ortamı, bilgisayar kullanıcılarını İnternet ortamına hızla çekmektedir. Gazeteler de gelişen ve değişen böyle bir teknoloji karşısında yeni nesil ürünlerini ortaya çıkarmakta gecikmedi ve böylece 1994'lerden itibaren sanal gazeteler doğmaya başladı. Sanal gazetenin yazıcı çıktısı alınarak gazeteyi basılı materyale dönüştürmek de olasıdır.

Sanal gazeteler, birçok ülkede ücretsiz olarak bilgisayar kullanıcılarının, eşdeyişle okurun hizmetine sunulmaktadır. Ancak sanal gazetelerin de yakın bir gelecekte okura ücretli olarak sunulması sözkonusu olacaktır.

Çağımızda bilginin hızla yayıldığı, değiştiği ve sürekli geliştiği bir ortamda, gazetelerin bundan uzak durması beklenemezdi. Nitekim gazeteler de günümüzde yaşanan ve toplumun birçok katmanını etkileyen İnternet olgusu karşısında hızla İnternet'i öğrenmeye ve uygulamaya başladılar ve bunun sonucunda 1990'lı yıllarda yeni nesil ve yeni biçimde bir gazete türü doğdu: Sanal Gazete. Sanal gazetenin nasıl bir yayılım göstereceği, ne kadar "hit" (Web sayfası ziyaret sayısı, diğer deyişle "tiraj") alacağı, rantabl olup olmayacağı, gazeteye neler kazandıracığı gibi soruların cevaplarını, henüz işin başında yanıtlamak olası değildir. Ancak yakın bir gelecekte bunların yanıtları kendiliğinden ortaya çıkacaktır.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

ARSLANTUNALI, M. (1997, 11-17 Mart). "Sanallaşan Dünya". **PC Haftalık Bilgisayar ve İletişim Teknolojileri Dergisi**. Sayı: 2.

BT Haber dergisi. 31 Mart-6 Nisan 1997, Sayı: 111.

GÜRCAN, H.İ. ve A. M. VURAL (1994). **Türk Basınında Teknoloji ve İnsan**. Eskişehir: A.Ü., İletişim Bilimleri Fakültesi, Yayın No: 20.

Kitle İletişim Tekniklerindeki Gelişme ve Yazılı Basının Geleceği (1982). İstanbul: Hürriyet Vakfı Yayınları, No: 2.

KORU, F. (1996, Eylül-Ekim). "Hem Hayal, Hem Gerçek". **Yeni Türkiye Dergisi Medya Özel Sayısı**. Sayı: 11.

Milliyet gazetesi. 31 Ocak 1996.

Hürriyet gazetesi. 25 Mayıs 1996.

PC Haftalık Bilgisayar ve İletişim Teknolojileri Dergisi. 25 Mart 1997, Sayı: 4,.

Yeni Türkiye Dergisi Medya Özel Sayısı. Eylül-Ekim 1996, Sayı: 11.

Türk Dil Kurumu Sözlüğü (1992). Ankara: TDK.